

19

MAYIS

SAMSUN HALKEVİ DERGİSİ

Cilt : V

Mart - Nisan 1941

Sayı : 54

19 MAYIS

Samsun Halkevi Mecmuası

Cilt : V Mart — Nisan 1941 Sayı : 54

Millî Hakimiyet Bayramı [*]

Emin Hekimgil
Lise Tarih Öğretmeni

Muhterem Samsun halkı, sayın dinleyicilerim,

Yer yüzündeki bütün milletler iki kısma ayrılır. Bu milletlerden bir kısmı diğer milletlerin boyunduruğunda yaşarlar, istiklâlleri yoktur veya tamam değildir. Bu vaziyet bir millet için en büyük bir acı ve felâkettir. Diğer kısım milletler ise, hür ve serbesttirler. Tam istiklâlleri vardır. İç ve dış işlerinde istediklerini yapabilirler. İşte bir milletin iç ve dış işlerinde serbest olmasına ve hiç bir milletin kontrolüne tabi olmamasına tam istiklâl diyoruz.

İstiklâl milletler için en büyük bir şereftir. Bir milletin hakimiyetine doğrudan doğruya kendisinin sahip olması da en büyük bir bahtiyarlık ve üstünlüktür. Türk milleti bu bahtiyar milletlerden birisidir. Bizim istiklâlimiz dünya kurulduğundanberi mevcuttur. Bu millet daima mustakil yaşamış, yabancı boyunduruğuna girmemiş, bilakis yüzlerce milleti asırlarca idare etmiştir.

İşte bugün kutluladığımız Millî Hakimiyet Bayramını anlamamız için gözümüzü biraz eskiye [21] yıl önceye atalım. 1920 yılındayız. Cihan harbi biteli iki yıl olmuştur. Bu harbi kazanan devletler karşılarında harp edenlerle sulh yapmışlardır. Fakat henüz bizimle sulh yapılmamıştır. Mondros mütarekesi hükümlerine göre hareket edilmektedir. Bizimle sulh yapmamalarının iki mühim sebebi vardır.

Birinci sebep : Türkiyeyi aralarında taksim etmek, istiklâlimizi elimizden almak. İkinci sebep ise o sırada başlayan millî mücadelenin ne olacağına bakmaktır. Çünkü yapılan yer yer işgallere

[*] 23 Nisan'da Halkevi radyosile neşrolünmüştür.

MILLÎ HAKİMİYET BAYRAMI

ve başındaki uyusuk idareye ve onun takip ettiği siyasete karşı millet ayaklanmış, kongreler yapmış ve mücadelâye başlamıştı. Düşmanlarımız bu mücadelenin sonuna bakıyor, sulhu ondan sonra arzularına göre yapmak istiyorlardı.

Bir an evvel sulh yapmaya esasen lüzum yoktu. Çünkü Anadolu'nun garbını Yunan'lara, cunubunu Fransız'lara, şark hava lisini de Ermeni'lere işgal ettiriyorlardı. Haksız yere yapılan bu işgallere karşı Türk milleti mücadelâ açmıştı. Erzurum kongresinde « Vatan bir bütündür, parçalanamaz. » diye kabul edilmişti.

Sivas kongresi de aynı kararlar üzerinde durmuş, düşman işgal ve himayesini kabul etmemişti. Millî kongreler adına selâhiyetle iş görecek Anadolu ve Rumeli Müdafaai Hukuku Milliye cemiyeti kurulmuş bu cemiyet de temsil heyetini seçmişti. Heyetin Reisi Mustafa Kemal'di. Temsil heyeti düşmanlara dalkavukluk yapan, onlara yaranmak suretile memleketi kurtarmak hayalinde olan İstanbul hükûmetini müttemadiyen sıkıştırıyordu. Meb'usan Meclisinin toplanmasını ve memleket işlerine karar vermesini temsil heyeti istiyordu. Nihayet İstanbul hükûmeti meb'uslar meclisini toplamaya karar verdi. Son Osmanlı Meb'usan Meclisi İstanbul'da 12 Kânunusani 1920 de toplandı. Düşman süngülerinin tehdidinde olmasına rağmen bu meclis millî kongrelerde verilen kararları (Millî Misak) adıyla kabul etti. Esasen meclisten bundan fazla iş beklenemezdi. (28 Kânunusani 1920) Düşman kendi emellerine göre meclisin çalışmasını uygun görmediğinden 16 Mart 1920 günü İstanbul'u işgal etti. Meclisi dağıttı. Meb'uslardan bir çoğunu, umumî harpte değerli iş gören Türk komutanlarını tevkif ettirerek Malta'ya sürgün gönderdi. Artık İstanbul'da hiç bir iş yapılamazdı. Ankara'ya meclisin çalışmalarını yakından takip etmek için gelen Atatürk vaziyeti dikkatle takip etmiş, meclisin dağıldığını haber almıştı. İşgalden kaçan meb'uslardan bir çoğu da Ankara'ya gelmişlerdi. Millet mukadderatını idare edecek bir millet meclisi ve bunun itimat ettiği bir hükûmet kurmak lâzımdı. Atatürk ve arkadaşları Ankara'da fevkalâde selâhiyeti haiz bir Millet Meclisi kurmaya karar verdiler. Bu meclis millî hakimiyete dayanacak, Türk milleti ve Türkiye için

kurtuluş mücadelesine atılacaktı. Bunun için 19 Mart 1920 de bütün vilâyet ve Kolordulara bir tebliğ neşredildi.

Bu tebliğde İstanbul'da meclisin dağıtıldığını, fevkalâde selâhiyeti haiz bir meclisin Ankara'da toplanacağını, bunun için derhal intihap yapılması ve meb'usların onbeş gün içinde Ankara'ya gönderilmesi isteniyordu.

Bu sırada memleket içinde büyük müşkülât vardı. Seçilen meb'uslar katır sırtında günlerce yolculuk ve hanlarda yatmak suretile Ankara'ya geldiler. Hiç bir meclis bu kadar zorluklar içinde kurulmamış ve yokluklar içinde gayesine ermemiştir.

23 Nisan 1920 Cuma günü öğleden sonra resmen açılan, Türkiye'nin hakiki mümessili olan bu meclise Türkiye Büyük Millet Meclisi dendi. Büyük millet meclisi açıldığı gün Atatürk Ankara civarındaki tepelere birer subay göndermişti. Çünkü Ankara'nın basılmak ihtimali vardı.

Artık Türk milleti hakimiyetine kavuşmuştu. İç ve dış işlerimiz bir şahsın, bir sınıfın elinde değildi. Bütün hakimiyet millet mümessillerinin eline tevdi olunmuştu. Büyük meclisin reisliğine de Mustafa Kemal seçilmişti. İlk iş olarak hükûmet teşkil olundu. Ve adına Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti dendi. 11 icra vekilinden hükûmet kuruluyordu. Her vekili meclis reyle seçiyordu.

Büyük millet meclisi vekiller heyetini seçmeden önce, İstanbul hükûmetinin yabancı devletlerle yapacağı muahedeleri hükümsüz sayıyor ve böyle hiç bir kuvvet tanımadığını ilân ediyordu. O sırada memleketin bazı taraflarında isyanlar baş gösterdiğinden meclis hıyaneti vataniye kanununu yaptı ve ilân etti. Yurdun taar ruza ve istilâya uğrayan kısımlarını müdafaa için hazırlığa başladı.

Aziz dinleyenlerim, yirmi yıl önce Ankara şimdi bildiğimiz Ankara ile mukayese dahi olunmaz. Büyük millet meclisi eski küçük binasında toplanıyor meb'uslar Ankara'nın eski binalarında bir odada bir kaç kişi kalmak suretile yaşıyorlardı. Atatürk daha sonraları Ankara'ya gelen yabancı millet mümessillerini Ankara'nın o sırada en iyi döşenmiş bir binası olan eski istasyonun oda larından birisinde kabul ediyordu. Yine o sıralarda Ankara sokak

larında gezenler şunları anlatıyorlar. Tenekeçiler, tenekeleri gelişi güzel kıvrarak askere matra, demirciler demir parmaklıkları sivrilterek süngü yapıyorlardı.

Dünyanın hiç bir devrinde, hiç bir millet bu kadar fedakârlıklarla iş görmüş değildir. Bu, yalnız Türk millete mahsus ebedi bir haslettir. Yokluktan varlığı çıkarmak, yurd ve istiklâl uğrunda her şeyini feda etmek yalnız Türk'ün ananesinde vardır.

Arkadaşlar ,

23 Nisan 1920 de milli hakimiyetine kavuşan milletimiz başladığı istiklâl mücadelesini muvaffakiyetle bitirdi. Lozan sulhu bu millete, eşsiz bir siyasî zafer kazandırdı. Cumhuriyet idaresi kuruldu.

Yurddaşlarım ,

Kutluladığımız bugün bayramlarımızın içinde en ehemmiyetli olan bir gündür. Bugün Türk'ün ölmediğini dünyaya ilân ettiği bir gündür. Bugün, hakimiyeti milliye günü ve istiklâl mücadelesine bütün milletin başlamaya karar verdiği bir gündür.

Bugün, Cümhuriyete kadar mihnet, meşakkat ve ızdırapla dolu Anadolu'nun dejenere olmuş saltanata ve onun hükûmetine isyan ettiği bir gündür. Bugün, hakkın kuvvete karşı geldiği ve kazan dığı bir gündür.

Aziz dinleyicilerim, sevgili Türk çocukları ,

23 Nisan'ın büyüklüğü yalnız milli hakimiyet bayramı olma sında değildir. Bugün Türk çocukları için bayram günüdür.

Çocuk bir milletin istikbali, çocuk bir milletin hayatıdır. Çocuklarını sağlam, terbiyeli, ahlâklı ve kültürlü yetiştiren millet ler istikballerini kazanmışlardır. Türk çocuğunu korumak için devletin çocuk haftası ve çocuk bayramı olarak kabul ettiği bugün cemiyetimiz için de büyük bir bayram demektir.

Yavrular, bayramınız kutlu olsun.

Yurddaşlar ,

Millî hakimiyetin nasıl kurulduğunu size kısaca anlattım. İçinde bulunduğumuz bugünler, bize şerefli bir millet olmanın gururunu veriyor.

Türk milleti istikbaline emniyetle, kurduğu milli hakimiyet ve Cumhuriyetine sarsılmaz iman'la bağlı bulunuyor.

Türk : Övün, çalış, güven.

Sanatkâr ve Memur

Yazan : Vefik Altuğ

Vilâyet Maiyyet Memuru

En yüksek ve en dun manâda bir eser vüduda getiren kimseye umumî bir tabirle, sanatkâr diyoruz. Eserlerin mahiyetine göre sanatkârları birbirinden ayırarak, kaba bir tasnifle sanayi ve sanat erbabını üç zümrede toplayabiliriz. Güzel sanatlar mensubini sanayi erbabı ve küçük sanat veya sanat sahipleri. Bunların aralarındaki fark birincilerin bedîî hislerimize, ikincilerin iktisadî ihtiyaçlarımıza, üçüncülerinde daha küçük temaşa ve iktisadî arzularımıza cevap vermelerinden ibarettir.

Sanatkâr üç zümreye ayırdığımız eserlerin sahibi olunca acaba memur kimdir? Ve bizi sanatkâr, memur tefrikini yaparak bunlar üzerinde düşünmeğe sevkeden amil nedir? Şimdi bunları görelim.

Memur, umumî cepheden bakılacak olursa, kendisine bir devlet hizmeti tevdi edilen kimsedir. Mevki ve görülen işin mahiyeti itibarile aralarında fark varsa da, nihayet hepsi umumun ihtiyacı için kurulmuş bir müessese veya teşkilâtta çalışmakta bulunduklarından bir birlik arzederler. Aralarındaki fark, bu noktada zail olmaktadır.

Gelelim sanatkâr ve memur tefrikine : Bir defa bu tefriki, her ikisinin de birer müstakil meslek şubesine mensup oldukları için yapıyoruz. Sonra ve asıl burada üzerinde duracağımız bir sebepten dolayı yapmaktayız. Bu sebep, memurun görünüşte perestijinin çok olması dolayısıyla meslek intihap edecek kimselerin derhal memuriyet aramıya başlamalarının ve memuriyete intisap çokluğunun içtimâî zararları ve mahzurları bulunduğunu tebarüz ettirmeğe çalışmak emelidir.

Eskiden memuriyet bir imtiyaza sahibiyet sayılırdı. Memurların diğer meslek sahiplerine nazaran hakikatan imtiyazlı mevkileri vardı. Memuriyet hemen hemen kral ailesine mensubiyet demekti. Onun her istediği muhakkak yapılmalıydı. Tabiri mahsusu ile astığı astık, kestiği kestikti.

Bugün memur hakkında böyle bir hususiyet ve böyle bir imtiyazdan bahsa bile mahal yoktur. Fakat, o devri yaşamış olanların ekserisi eski durumun tesiri altında kalarak memure büyük bir paye verir ve başta köylümüz olduğu halde ondan çekinir ve korkarlar. Halbuki memur halkın birbiriyle olan münasebetlerinde yardımcı bir vasıttan başka bir şey değildir. Bugün memurun, diğer vatandaşlardan farklı bir şahsiyeti bulunmadığını söylersek yerinde olur. Yalnız bazı cazip görünen tarafları yok değildir... Memuriyette nûreffeh olmamakla beraber müemmen bir hayat göze çarpar. Gelir muayyendir. Ortada rizksız bir kazanç vardır. İşletilen, yalnız saydır. Piyasaya arzedilmiş bir sermaye mevcut değildir. Bu sermayenin gittiği, geldiği gibi sıkıntılı hesapları da yoktur. Ve sonra tekaüdiyenin mevcudiyeti, memurun istikbalini aşağı yukarı temin etmiş demektir.

Saydığımız bu lehte vaziyetlerin hepsi doğru, dürüst ve namus ehli olmak, halka kendini sevdirmek, sert, haşin ve hırçın olma makla elde edilen sakin bir memuriyet hayatında görülebilir. Aksi halde her zaman için tehlike melhuzdur.

Sanat ve sanayiın millî hayattaki mevkii eşsizdir. Memleketin kültürel bakımdan, yani manen yükselmesinde güzel sanatların rolünü tasdik etmek lâzımdır. Sanayi ve zanaatın ise iktisadî kalkınma ile olan sıkı alâka ve rabitasını inkâr edemeyiz. Serveti doğuran makinedir, alettir ve diğer her nevi vesaittir. Bunları meydana getiren de sanayi ve zanaattır.

Bir memleketin iktisadî inkişafı için sanayi ve zanaatın faidelelerini saymayı zait görüyoruz. Fakat halkı bu şubelerden uzaklaştıran sebepler acayıptır. Onları zikrederim.

Mazide, bizde güzel sanatların her şubesi mevcuttu. Fakat dinî telâkkiler bu işlerle iştigal edenleri küçültmüş ve adeta cemiyette

yetsiz bırakmıştı. Bu gibiler ayıplanır ve mühimsenmezlerdi. Ressam, boyacı gibi bir şey, heykeltraş bir kuklacı... Müzikle iştigal edenler ise çalgıcı, zurnacı diye tavsif edilirdi. Bu mesleklere utandırıcı ve yüz kızartıcı meşgaleler nazarile bakılırdı. Yalnız şairler ve edipler değerli şahsiyetlerdi. İşte güzel sanatlar vadisindeki vaziyet...

Sanayi ve zanaatı bambaşka bir durumda buluyoruz. Sanayi erbabı yok gibi idi. Makineden, müttekâmil aletten anlayan pek azdı. Çünkü büyük fabrikalar yerine büyük imalâthaneler mevcuttu. Teknik işler gören, makine ile çalışan pek az kimse var idisede, bunlar da halk nazarında hokkabaz, sihirbaz mevkiinde idiler. Bu gibi işleri gâvur işi, şeytan işi olarak telâkki ederlerdi. Fakat imalâthaneler mebzul olduğundan zanaat eshabı büyük bir yekûn teşkil ediyordu. Ve zaten Türk iktisadiyatını da küçük sanatlar vasıflandırıyor. Evet iktisadiyatımızın kökü zanaatta idi. Böyle olmakla beraber halkın gösterdiği alâkasızlık ve verdiği ehemmiyet derecesinin azlığı inkişafı, terakkileri önlemiş bulunuyordu.

Gerçi bugün bir Türk fabrika sanayii kurulmuştur. Hatta inkişaf çağına bile girmeye yüz çevirmiştir. Fakat yine eski telâkkilerin bakiyeleri sanat ve sanayii hoş görmeğe mani olmakta ve sanatkâra övey evlât muamelesi yaptırmaktadır. Halbuki iktisadi kalkınmamız sanayi hareketleriyle, kültürel kalkınmamız da güzel sanatlar vadisinde gösterilecek cehitlerle imkân dahilinde girecektir. Memleketimizi demir ağlarla ördüysek semalarımızı da fabrika bacalarıyla delmeliyiz.

Köhne telâkkiler, saadetin ve refahın orada bulunduğunu görmekle kendi kendilerini cerh etmeli ve yıkılmalıdırlar. Ancak bu suretledir ki memuriyetin görünüşte aldatıcı olan bir iki cazip tarafı meslek seçen gençleri cebzetmiyecektir. Binaenaleyh sanat ve sanayie karşı olan çekingen vaziyeti ortadan kaldırmak ve ona bağlılığı kuvvetlendirmek gerektir. Hükûmet bu hususta lâzım gelen tedbirleri almaya başlamıştır. Têşviki sanayi kanunu bu meyandadır... İş bize, halka kalmaktadır. Çocuklarımızı teknik

işlere hazırlamalı, terbiye sistemlerimizi buna göre değiştirmeliyiz. Daha kundakta iken söylenen « Paşa oğlum, büyüünde paşa olsun benim oğlum : ninnilerini bırakmak doğru olmaz mı ?

Herkesin gözü pašalıkta, büyüklükte olursa memleketin hali nice olur. Bugün emir verene değil, bir çivi çakana, masa işgal edene değil, bir makine ve alet kullanana daha ziyade minnettarız. Çünkü memurdan ziyade sanatkâra muhtacız.

Köy kanununda köylüyü ilgilendiren sağlık işleri

Yazan : Dr. S. Güvenç

Tekeköy muhtarı Halil Korkmaz'a ,

On gün evvel Cumhuriyet müddei umumi muavini sayın Nafiz Yamanoglu ile at üstünde on saat süren yorucu bir yolculuktan sonra yolumuz köyünüze düşmüştü. Gecenin geç vakitlerinde oldukça dik bir yokuşa tırmandıktan sonra köye kuş bakışı bakan güzel manzaralı evinizde bir kaç saat memleket ve köy işleri üzerinde dertleştik, bana şu sual soruldu. Köy sağlık işlerini nasıl başarmalı ve neler yapmalı? Bu işleri sıra ile anlatacağım. Köy kanununa göre Muhtar, köy işlerinde söz söylemek, emir vermek ve emrini yaptırmak haklarını taşır, şu halde devletin memuru olan muhtar her bakımdan köyün başı sayılır.

Köyde yapacak ve yaptırılacak bir çok işler vardır, bunların başında sağlık işleri gelir. Köy kanununda (İkinci fasıl, madde 12) köye ait işler ikiye ayrılmıştır :

1 — Mecburî olan işler.

2 — Köylünün isteğine bağlı olan işler.

Köylü mecburî olan işleri görmezse ceza görür, bu işlerden köy halkının sağlığını ilgilendiren maddeler şunlardır :

1 — Köy sınırı içindeki su birikintilerini kurutmak.

Bunun faydası nedir? Dünyada en çok öldüren bir hastalık olan Sıtma'yı, sivrisinekler sıtmalı insanlardan alıp sağlamların kanına aşırlar. Sivrisinekler, bataklık yerlerde pek çok bulundukları ve üredikleri içindir ki böyle yerlerde sıtmalılar bulunursa

hastalık kolayca sağlamlara geçer ve salgınlar yapar. Sıtma nöbetleri insanı işinden gücünden alıkoyarak fakir düşürür, sıtmalı köy ve ailede sağlık olmadığı için saadet de yoktur. Sıtmalı yerlerde nüfus artmaz, çünkü sıtmalı ailelerde züriyet azalır. Hatta büsbütün tükenebilir. Durgun sularda üredikleri için bir yerden sıtmayı kaldırmak, bir taraftan sıtmalıları tedavi ederken bir taraftan da sivrisineklerin köklerini kesmekle kabildir. Hükümet büyük bataklıkları büyük paralar harcıyarak kurutuyur. Durgun su birikintileri ve ağız açık lağımlar ve helâ çukurları, sarnıçlar, ahır köşeleri sivrisinekler için birer ocak olduklarından elbirliğiyle bunları kurutmak ve kapatmak köyün sağlığı için bir borçtur.

2 — Köye kapalı yoldan içilecek su getirmek ve çeşme yapmak köyün içtiği su, kapalı geliyorsa yolunda delik, deşik bırakmamak ve mezarlıktan, süprüntülükten, gübrelikten geçiyorsa yolunu değiştirmek. Çünkü içilecek suyun temiz ve mikropsuz olması gerektir. Üstü açık veyahut yolunda delik deşik bulunan su yolları dışardan kirleneceğinden Dizanteri, Tifo gibi tehlikeli ve bulaşıcı hastalıkların yayılmasına sebep olur. Hele bu gibi su yolları mezarlıktan, süprüntülük ve gübrelikten geçiyorsa tehlikesi daha büyüktür. Bunun için borular sızıntı yapmıyacak surette sağlam olmalıdır.

3 — Köylerdeki kuyu ağzına bir arşın yüksekliğinde ve etrafını iki metre eninde harçlı döşeme ile çevirmek.

Bunun da çok büyük faydaları vardır. Hatta mümkün olursa kuyu ağızlarını bilezikle çevirdikten sonra bir de kapak yapmalıdır, bu da kuyuya küçük çocukların ve hayvanların düşmesine ve kuyunun kirlenmesine engel olur. Kuyunun etrafına iki metre eninde harçlı döşeme yaptırmakla etrafının çamırlanıp kirlenmesine ve kirli suların sızmasına çalışılır. Bu suretle kuyu suyu daima temiz kalır ve hastalık yapmaz.

4 — Evlerde odalarla ahırları bir duvarla birbirinden ayırmak köylerimizde bu gibi odalar görülmemektedir. Ahırlar en ziyade evlerin alt katlarındadır. Üst kattaki odaların döşemeleri sağlam ve aralıksız yapılmalı ki ahır kokusu sızmasın. Ahırların gübreleri

sık sık temizlenirse koku duyulmaz ve evdekiler de rahatsız olmaz, hele ahırın tabanı harçlı döşeme olursa daha temiz tutulur.

5 — Köyün her evinde üstü kapalı ve kuyulu veya lağımlı bir helâ yapmak ve köyün münasip bir yerinde herkes için kuyusu kapalı ve lağımlı bir helâ yapmak.

Köy sağlık işlerinde en mühim iş helâ meselesidir. Köylerimizin bir çoğunda helâların üstü açıktır. Böyle çirkin manzaralı helâlar havayı kirleteceklerinden ağır ağır bedenimizi zehirlerler. Oralara konan karasinekler bulaşıcı hastalıkları da yayarlar. Köyün her nevi helâsını ne kendisine ve ne de komşusuna zarar vermiyecek bir şekilde yaptırmak mecburiyetindedir. Kullanılan çaylara, derelere, üstü açık çukurlara helâ ayağı vermekte çok tehlikelidir.

Köylerde yapılacak helâlar sıhhi, ucuz ve kullanışlı olmalıdır. Köy helâ tipleri, Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletince şu şekilde tesbit edilmiştir :

1 — İki metreye yakın derinlikte olan esas helâ çukurunun etrafı elli santim kalınlığında kuru duvarla çevrilecektir. (Duvar harçla ve taşla örülür) çukur dolunca kolaylıkla boşaltmak için yan tarafında bir kapak vardır.

2 — Helâ döşemesi ahşap olup kokunun çıkmaması için helâ deliği bir kapakla örtülecektir.

3 — Çukurda toplanacak gazların çıkması ve çukurun havalanması için çinko veya adi saçtan yapılmış on santimetre kutrunda bir boru vardır, bu borunun alt ucu helâ çukuruna açılır, üst tarafı helânın çatısından dışarıya açılarak sinek ve sair haşaratın girmemesi için ince tel kafesle örtülür.

4 — Helâ duvarları ahşap olup araları kerpiçle doldurulacaktır. Cephede ve yanda birer tane penceresi ve diğer yan cephesinde havalanma için ayrıca bir tel kafes penceresi olacaktır.

5 — Çatı aralarından sinek ve sair haşaratın girmemesi için çatının duvarları örtmesi ve aralık kalmaması ve kiremit altı tah-talarının aralıksız ve muntazam konulması lazımdır.

Köylerimizin bir çoğunda helâ evin üst katındadır. Helâ çukuru ile asıl helâ yeri arasında bir boşluk vardır. Bu hal köylerimizin güzelliğini bozan çirkin bir durumdur. Hiç olmazsa yukarı katta bulunan helâ ile aşağıdaki çukuru künk borularla birleştirmek ve çukuru kapatmak bu çirkinliğin önüne geçer.

Köylerde daha basit helâ çukurları yapılabilir, maksat çukurun tamamiyle ve iyice kapalı bulundurulmasıdır. Çukurun duvarı örüldükten sonra bir tarafına helâ borusu verilir ve çukurun ağzı güzelce kapanır, dolduğu vakit boşaltmaktansa daha az bir masrafla yenisini yaptırmak daha iyidir.

Yukarda anlattığımız sıhhi köy helâ tipinin tahmini tutarı on beş ile yirmi beş lira arasındadır. Köylünün çukur kazmak, taş çıkartıp taşımak, duvar örmek ve mahrukatlık ağaçla da bölme yapmak, kerpiç ve sıva işleri gibi bizzat yapacağı işlerle bu paranın biraz daha indirilmesi kabildir.

Köy kanununda köylünün yapmaya mecbur olduğu işler arasında köy sağlığı ile ilgili aşağıdaki maddeler de vardır :

6 — Evlerden dökülecek pis suların kuyu, çeşme, pınar sularına karışmıyarak ayrıca akıp gitmesi için üstü kapalı akıntı yapmak.

7 — Köyde evlerin etrafını ve köyün sokaklarını temiz tutmak [Her ev kendi önünü süpürecek]

8 — Çeşme, kuyu ve pınar başlarıda gübre, süprüntü bulundurmıyıp daima temiz tutmak ve fazla suların etrafa yayılarak bataklık yapmaması için akıntı yapmak.

9 — Köyün süprüntü ve gübreliğini köyden uzakça yol üstü olmayan sapâ ve rüzgâr altı yerlerde yapmak ve herkese o gübrelikten ayrı yerler göstermek.

Görülüyorki köy kanununda köylüye yüklenen sağlık işleri o kadar ağır ve yapılamıyacak işler değildir. Elverirki başta köy muhtarı olmak şartile köylü elbirliğile ve isteyerek, bunların

lüzumuna kanaat getirerek çalışmaya başlasın. Bunun için de evvelâ muhtarın yol göstermesi, örnek olması gerektir. Muhtar evinin helâsı açık, etrafında gübre yığılı, bulaşık ve çamaşır suları etrafı kirletmiş bir halde olursa köylüden daha iyisini istemekte muhtar n hakkı olur mu ?

Köylerde dolaşan gezici sıhhat memurlarını da zor durumlara sokan bu hallerdir. Muhtar örnek olacak bunları evvelâ kendi yapacaktır. Muhtardan sonra ihtiyar heyeti ve köyün halı vakti yerinde olanları sıra ile bunları yaparsa köyün manzarası yavaş yavaş değişecek ve görülen çirkinlikler ortadan kalkacaktır.

Nüfus işimiz gibi köy sağlık işleri de devletin üstünde durup başarmaya çalıştığı davalardan biridir. Halkevlerimiz, sıhhat teşkilâtımız bu davayı kazanmak için çalışmaktadır. Köy muhtarı nın bu savaştaki yeri ön sıradadır, karşılaşacağı zorlukları yenmek ve danışmak için Halkevlerimiz, sıhhat dairelerimiz açıktır.

Teke köy gibi Samsun'un en kalabalık bir ticaret merkezi olan ve fırınları, aşçısı ve kahvehaneleri bulunan bir köyünde bu işlerin bir çok kolaylıklar görerek yapılacağına itimadım vardır. Yazmak, yol göstermek, her türlü yardımı yapmaya çalışmak bizden... Muhtarlardan iş istiyoruz ve bekliyoruz.

Sahil Kızına

O ne çapkınca bakış
Bakışın sahil kıızı
Bu ne kızgınca yakış
Yakışın sahil kıızı

Bir şıralı su gibi
Sabah uykusu gibi
Sevdalı gönüllere
Akışın sahil kıızı

Çapkın elâ gözlerin
Denizlerden de derin
Gamzeli yanakların
Güllerden de kırmızı

Patiskalardan aksın
Güneş kadar parlaksın
Yanında sönük kalır
Şu göklerin yıldızı

Bu çağda rengim soldu
İnan aşkımdan oldu
Kalbimde vakit vakit
Beliren ince sızı

Gün, gece eşer geçer
Derdimi deşer geçer
Artar yavaş yavaş bu
İnce derince sızı

*Duydum ibâdetinmiş
Çalmakta âdetinmiş
Gel benim kalbimi çal
Ey gönüller hırsızı*

*Sorma kuzum ben neyim
Aşıkım divâneyim
Bir tohafta adım var :
“ Gonce güller hırsızı ”*

*Aşık güzeli över
Sade över mi sever
Darılma bu şaire
Aşkından aldı hızı*

*Bir sıralı su gibi
Sabah uykusu gibi
Sevdalı gönüllere
Akışın sahil kıızı.*

Lâdik : Ş. Raif Ecevit

Erbaa Gölü

Yazan : Vefki Ertür
Vilâyet Maiyyet Memuru

Yeşillikler arasında, tek ve beyaz bir çizgi halinde Lâdik'le Erbaa'yi birbirine bağlayan arızasız ve çok kıvrımlı şose üzerinde uçuyoruz. Otomobil radyosundan dökülen müzik nağmeleri tabiatın güzelliği ile birleşerek bizi, birbirimizle konuşmaktan men edecek kadar kendimizden geçiriyor, başka bir dünyanın, değişik bir âlemin insanı yapıyor. 30 kilometreyi ne zaman aldık. Erbaa'nın Boraboy köyüne ne zaman vardık.. Farkında bile değiliz.

Arabamızın etrafını, o efendi ve terbiyeli halleriyle, şehirden uzak kalmanın neticesinde muhafaza edebildikleri o mütevazı ve mütevekkil tavırlarıyla saran köylüler, göle kadar otomobilin çıkamıyacağını söylediler.

Berrak ve bol suların çağladığı bir derenin ikiye ayırdığı yeşil vadiden ilerlemeğe başladık.

Bizim kafilenin en önünde ben varım. Gözlerim de benim önümde ilerleyen, klâvuzumuz Hacı Ömer'in ufak, çok biçimli ve çıplak ayaklarının taşlar ve kumlar üzerindeki ahenkli sekişlerinde ona biraz daha sokuldum. Hiz traş edilmemiş açık kumral saçlarının çerçivelediği beraz yüzünde kızıl harelenişler var.. Gözleri tabiatın yeşilinden ve tabiatın ışığından ayırt edilmiyor. Ancak 11 — 12 yaşlarında gözüküyor. Sorduklarıma evvelâ « efendim : manasına kaim olmak üzere bir « i i i ... » diyor, sonra ya bir iki kelime ile cevap veriyor yahut uzun ve ağız dolusu bir « yaa.. » ile işi kestirip atıyor.

- Köyünüzde mektep var mı, Hacı Ömer ?
- İ İ İ ...
- Köyünüzde mektep var mı diyorum.
- Yaaa ...
- Sen gitmiyor musun?
- A a h ...
- Niçin ?
- Biyıl gittim, gittiğim gün koğdular.
- Niye koğdular Ömer ?
- Sümüğümü çektim de ondan..

Bunu söylerken, beyaz penbe yüzü daha çok kızarıyor.

Köylerine yılda bir kaymakam gelirmiş. Ömer, dünyanın en büyük adamı kaymakamdır diyor. Ona da öyle söylemişler her halde.. Ömer bizim otomobilden çok korkmuş.. Şimdiye kadar da köye otomobil, gelirmiş amma böyle tosbaga biçiminde ve yeşilistan renginde hiç gelmemişmiş..

— Bizim koca camuştan fena bağıyor be.. Diyor Ömer.. Ve hep birden gülüyoruz..

Kızgın güneş altında, göksümüzde ve şakaklarımızda hafif çekiç darbeleri hissederek, kâh yürüyerek, kâh dinlenerek, kâh düşerek, kâh sekerek yokuşları tırmanıyoruz. Her halde 1300 metre yükseklerdeyiz.: Birden bire dik bayırın bittiğini ve gözleri şaşırtacak derecede güzel bir manzaranın başladığını görüyoruz. İşte, Erbaa gölü ile karşı karşıyayız..

Bir saattan beri yokuş tırmanan, kumlardan kayıp taşlara sıçrayan altı insan yeşil ve yeşilin muhtelif nüanslarının yarattığı bu renk deryasının karşısında yorgunluklarını unutmuşlardır. Göğüs ve şakaklarda duyulan hafif çekiç darbeleri dimağda ve gönülde bir gıdıklama tesiri yapmaktadır. Görüneni gözle okşamak, gözle öpüp, gözle sevmek isteği gözleri tutuşturuyor.

Göl, tıpkı bir boğaz gibi, kıvrılarak uzamakta ve bir tarafında çam, diğer yanında meşe ağaçlarının serin ve mahrem gölgelikleri sıralanmaktadır.

Göl suyunda beyaz rengin manasız durgunluğu yok.. Onda yeşilin menbaı, gün ışığının parlaklığı var. Sanki güneşin şuaları yeşillikleri emerek gölde toplanmış, rengini ve pırıltısını mayileştirerek biriktirmiş.. Yerlere dökülen çam dikenlerinin ayağı kaydıran temaslarıyla gıdıklanarak ilerliyoruz.

Şimdi göl bir daire halindedir. Ortasında haşmetli dallarıyla toparlak bir söğüt bağdaş kurmuştur. Söğüdün filizi yapraklarının göl suyunun koyu yeşilliğinde harelenişi zümrüt bir gözün davetkâr süzülüşlerine ne kadar benziyor. Göl kıyısı ağaçlarının sudaki titrek akisleri uzun ve kıvrık kirpiklerin bu yeşil gözlerde çizdiği tüylü ve koyu gölgeliği andırıyor.

Gölün başındayız.. Yerlere sürünen çam dallarının arasından akan berrak ve gümüş pırıltılı dere bize susuzluğumuzu hatırlatıyor. Yüzü koyun yere uzanıyoyuz ve kana, kana içiyoruz, dişlerimizde su serinliğinin verdiği sızı, ağızımızda çam ve sakız kokusu var. Lezzetine kanamıyoruz, içiyor, içiyor tekrar içiyoruz.

Dönüşte çam ormanının arasındayız. Önümüzde bir keçi hafifliği ile seğirden Hacı Ömer ufak vücudunun neresine sığdırdığına şaşakaldığımız kocaman bir bıçakla çam ağaçlarının kabuklarını kaldırarak sızan tatlı mayii yalıyor.. Diğer bir çok ağaçlarda da büyük bıçak yaraları var.. Yüreğimiz sızlıyor.. Cehalet, bilgisizlik ve alâkasızlıkla bir damla nebati süt, bir tutam sakız için koca çamlar kurutuluyor.

Arkadaşlardan biri bir duman gördü. Koştuk.. Söndürülmemiş bir ateş ağaçların köklerini sinsi, sinsi kemiriyor. Tekrar yüreğimiz sızlıyor ve ateşi söndürüyoruz.

Gün batmak üzere..

Yeşil ve parlak sathda kızıl dalgalanışlar var.. Göl kenarı ağaçlarının sudaki akisleri insanı derin, derin düşündürüyor.. Hayaller cisimlenmiş gibi.. Sudaki hayaller içleri oyularak hayat iksiri doldurulan, sonra da soğutulmak için mukaddes kuyulara daldırılan efsane kamışları gibi.. O kadar canlı ki.. Eğilip elimi uzatsam tutacağım.. Dilimi dokundursam iksirin tatlı ve hayat verici lezzetini alacağım..

Gözümüz, gönlümüz tok bir halde yokuştan kayarak köye varıyoruz. Muhayyilemizde kanıksanmamış bir görünüşün hayalleri çırpınıyor..

Akşam başlıyor.. Tepenin üstünde güneşin son öpücüklerinin fiske, fiske yaldızlı izleri var. Biraz aşağılar hüznü morluğa bürünmüşler.. Vadilerde ise, yorgun ve taze bir kadının sabahları göz kapakları etrafında gördüğü çürümüş manolya mathğı var.. Hoparlör, zannedersem kavalla, Romen Pastoralini zerre, zerre havaya dağıtıyor.. Müzikle tabiatın kucaklaşması.. Seslerin de, nebatlar gibi bu görünüşten fişkırdığına iman ederek uçuyoruz.

Güzel yurdun, güzel Erbaa'sının güzel gölünü gören kaç göz var.. Her halde pek az..

Erbaa gölü bir sayfiye yeridir.

Erbaa gölü bir sanatoryum olabilir.

Erbaa gölü yalnız Erbaa'yı değil, bütün yurdu ihya edecek bir zenginlik kaynağıdır.

Güzel şey sevilir. Sevilen şey kıskanılır. Kıskanılan şey güzeldir. Biz güzeli gördük, güzeli sevdik, sevdiğimize, yurdumuza karşı doyduğumuz kıskançlık arttı.

Biz güzelliklerin bıçakla katledilişine, ateşle yakılışına şahit olduk. Yüreklerimiz sızladı.

Yurt müdafaası yurd güzelliklerinin sırrına ermekle mümkündür.

Yurdu sevgisi yurdu görmek ve gezmekle kazanılır.

Yurdu gez, yurdu gör ve bıçakla ateşin korkunç tahribatını önle...

Millî Gurur

Yazan : Basri Üzel

Her millet kendi varlığıyla, kendi benliğile öğünür ve gurur duyar. Gururunu, benliğini gütmeyen bir milletin yaşamaya, istiklâle hakkı yoktur. Yer yüzündeki milletlerde birinin diğerine üstün olarak yaratılmış olduğunu kimse iddia edemez, edilse de böyle bir iddia kıymet ifade etmez. Nihayet insan olmak ve akliselim taşımak bakımından her milletin medeniyet yaratmağa kabiliyeti vardır. Ancak, bazı tesirler dolayısıyla bu gururun, bu benliğin zafa uğramış olması kabul edilebilir. Cahil kalmış millet leri bu yönden geri kalmış saymakta hata yoktur. Şu halde, müstakıl yaşamış, hürriyetin tadını almış milletlerin gururlarından, benliklerinden zerresini feda etmeğe de imkân tasavvur olunamaz.

İstiklâlin rasyonel manasını sezmiş ve bu uğurda çok titiz ve kıskanç davranmış olan bir millet, yalnız kendine, kendi gururuna dayanarak yaşamak imkânını bulur.

Geçen ve yürüyen hayat safhalarında misaller bulmak mümkün. Ne zamanki, bir millet benliğinden, gururundan en ufak zerresini fedaya muvafakat etmiş, o millet o andan itibaren yıkılmış ve çökmüştür. Vakalar, misaller göstermeğe bile lüzum görmüyoruz.

Muhakkak olan bir şey varsa şudur; milli gururunu müdrik olan bir milletin ölmesine, zillate düşmesine imkân ve ihtimal verilemez. Esasen bir millet ve bir cemiyet olarak var olmak ve varlığını cihana tanıtmak şartlarından biri varlığıyla öğünmek ve

gururlanmaktır. Bu gururun açık manası kendini her milletten üstün görmek ve bu üstünlüğe liyakatını fiillen de isbat etmektir.

Atatürk'ün dediği gibi ne mutlu Türküm diyene. Ancak, bu deyiş ifade ve terennüm şekliyle maksadı yaratmağa kâfi gelmez. Bu gurur, bu benlik, ulu orta bir benlik vasfını taşımaz. Bu benlik bu vasfa lâyık olacak sebepleri yaratmakla mümkün olacaktır.

Bu gayretin şu veya bu safhada olması gibi bir haddi yoktur. Kültürde, istiklâlde, iktisatta, siyasette velhasıl umumî ve hususî bütün hayatımızda bu gururun, bu benliğin tam randımanlı yürümesi ve yürütülmesi lâzımdır.

İşte böyle bir millet her cepheden ve her bakımdan yaşamağa hak kazanmış bir millet sayılır ve hürmete lâyık görülür.

Çiftçilere öğüt :

Dana Burnu

Yazan : Zühtü Baysal

Ziraat Müdürü

Sebze bahçelerinin en büyük düşmanı olan bu haşereye bazı yerlerde [Dana dişi] adı da verirler.

Acaip şekilde olan bu böceği vücudu toplu ve göksü kanburca, gözleri büyük, ön ayakları toprağı deşebilecek surette kuvvetli pençeli, beş altı santim uzunluğunda, üst taraf rengi esmer ve üzeri tüylü ve alt tarafı kırmızımtırak renkte olup ilk bakışta her göreni tiskindirir pis ve biçimsiz ve soğuk bir haşeredir. Üstte bulunan ön kanatları kısa ve bu kanatların altında bulunan arka kanatları ise çok uzun olup nihayeti bir kuyruk gibidir. Başında iki uzun buynuzu da vardır. Bu böcek, toprağı iyi sürülmüş, gübrelenmiş bahçe ve fidanlıklarda, tütün fideliklerinde çok görülür. Geceleyin bu gibi yerlerde faaliyete geçerek toprak altında uzun galeriler açar. Geceleri meydana çıkarak hafifce uçar ve bir kaç metre mesafe kateder.

Dana burunları toprak içinde bulunan sair böceklerin kurtlarını arayıp yemek için öteye beriye hareket ettiğinden önüne, ne gelirse kesip kurutur. Dana burunlarının ziyanı işte bundandır. Mamafih bu böcek diğer kurtları yemekle beraber aç kaldığı zaman genç fidanların yumrulu köklerini de kemirir ve çok fazla ziyan yapmış olur. Elhasıl aç gözlü bir şeydir. Dana burunlarının en ziyade tahribat yaptığı mevsim ilkbahardır. İlkbaharda Mayıs ve Haziran da en büyük zarar yaparlar. Bu böcekler sonbaharda kışlamak üzere toprağın derinine giderler. Kışı ya burada veya gübrelik

lerde, sıcak yasdıklarda geçirirler. Baharda havaların ısınması ile toprak yüzüne çıkarak zarara başlarlar. Nisan sonlarından itibaren kanatlı bir halde geceleri uçan dana burunları lambalara gelirler. Bu zamandan teşrinlere kadar yumurtlarlar. Toprakta yaptığı dehlizler ve delikler içine bir adet dişi dana burnu 200 — 300 yumurta bırakır. Yumurtalardan 10—15 gün sonra beyaz renkte ve karıncaya benzeyen kurtlar çıkar, bu ufak kurtlar analarının yanında ve toprak altındaki dehlizlerde iki üç deri değiştirdikten sonra koyu kahve rengine girerler, yuva ve anadan ayrılarak kendilerine kışlık yer ararlar. Bu yavrular iki kış bu suretle toprak altında geçirirler ve üçüncü sene nihayetinde tam kemalini bulmuş bir hale gelirler.

Dana burunları toprak altında dolaşırken toprak yüzünde meydana getirdiği kabartılı izi parmak ucu ile açarak takip edersek biraz sonra deliğin birden bire dik olarak derine indiğini görürüz. İşte burada küçük bir yuva içinde istif edilmiş yumurtalar ve ekseriyetle ana dana burnu bulunur. Bilhassa Haziran ayında izleri takip ederek bu yuvaları bulmalı, analarile beraber yumurtaları imha etmelidir.

Öldürme çareleri :

1 — Yukarıda yazıldığı gibi bilhassa Haziran'da toprak yüzündeki kabartılı izlerin parmakla takip edilmesi suretile yuvayı bulmalı ve bu deliğin içine delik doluncaya kadar su ve bilâhara biraz gazyağı dökmek suretile yumurtalarla birlikte ana dana burunlarını imha etmelidir.

2 — Birinci maddedeki tertipte anlattığım gibi yuva bulduktan sonra bu deliğin içine su ve gaz yerine yüzde iki nisbetinde arap sabunu mahlulü dökülürse bütün yuva ailesinin dışarıya fırladığı görülür. Bu suretle çıkan bu zararlılar hemen toplanup öldürülür.

3 — Bu suretle imhaları mümkün olmazsa içi sırlı deliksiz saksılara veya teneke kutulara su doldurup bunları tohum

yasdıklarının ve fideliklerin münasip yerlerine üst kenarları toprak sathına gelmek suretile gömdüğümüz takdirde bilhassa Haziran sonlarında geceleri dolaşan dana burunları su dolu kutuların ve kapların içine düşeceklerinden sabahları toplanıp öldürülürler.

4 — Sonbahara doğru tarla içerisine otuz santim eninde on beş santim derinliğinde çukurlar açarak içerisine kuru beygir gübresi konulduktan sonra çukurlar toprakla kapatılarak tuzak kurulur. İlkbahara doğru yani Şubat ve Mart aylarında bu çukurlar açılacak olursa uyusuk halde dana burunlarının gübre içerisinde yığıldıkları görülürki kalaylıkla yakalanarak imha edilebilirler.

5 — Sulanabilen sebze tarlalarına fazla miktarda su salarak dana burunlarının deliklerinden dışarı çıkmalarını ve sonradan toplanarak imhalarını temin etmek usulü de vardır. Fakat bu usul bütün tarlalarında yapılamaz çünkü bütün fideleri fazla su altında kalırsa kök çürüklüğü yapar.

6 — Bir kilo kırılmış pirinç danelerini elli gram fosfor tutya ile zehirlemek ve zehirli pirinçlere kâfi miktarda su ilâve etmek suretile elde edilecek zehirli yemi dana burunlarının faaliyet gösterdiği yerlere serpmek dahi imhalarını temin eder.

[Bu ilâç yağmurlu havada ve rutubetli havalarda yapılmaz. yağmursuz ve kurak havalarda yapılmalıdır. Fosfor tutya zehiri bulunmadığı takdirde aşağıdaki ilâcı tatbik etmelidir.]

7 — Mısır unu veya kepeği arsenik ile zehirlemek usulü sayesinde de dana burunları itlâf edilebilir.

Arsenikli zehirlerden hamızı arseniki ve arsenikiyeti sud ziraat mücadele başteknisyenliğinde bulunmaktadır. Dana burunlarından zarar gören çiftçiler ziraat mücadele başteknisyenliğine mısır unu getirirlerse bu zehirle ilâçları hazırlanmaktadır.

Dana burunlarının zararına uğrayan çiftçiler vakit geçirmeden yukarıda gösterdiğim tedbirleri alsınlar ve arsenik zehiri için de ziraat mücadele başteknisyenliğine baş vursunlar. Ziraat mücadele lesi çiftçilere her kolaylığı gösterecektir.

Ferdî Gurur

Yazan : Basri Üzel

Fertler, cemiyette görünmeden evvel ferdin birer kıymet ifade ederler. Bu kıymet onların ilk görünüşte şahıslarını ilgilendirir. Nihayet bu ilgi cemiyetin şahsiyetinde toplanır. Hiç şüphesiz fertler, şahsen birer kıymet taşımaktadır. Ancak, fertlerin kıymet itibarıyla birbirine benzeyeceğini kimse iddia edemez. Şu halde ortada kıymet denilen bir vasfın mevcudiyeti tebarüz etmektedir. Böyle olunca her ferdin kıymet mefhumuna bağlanması ve hayatta bulunduğu müddetçe bu bağı kuvvetlendirecek çare ve sebeplere tevessül etmesi pek tabii görünür. Esasen insanlık ideali bu kıymetlere sahip olmakta mündemiçtir. Şu izahımıza göre hayat yolunda her ferdin kıymet dediğimiz manevi varlığıyla gururlanması, ona malik olduğu derecede hakkıdır. Bu bakımdan bilgisi, görgüsü, muâşeret adabına vukufu, ahlâkına olan güveni ve binnetice nefesine itimatı kuvvetlendikçe bu yoldaki gururu da artacaktır. Yalnız işaret etmek istediğimiz bir nokta vardır. Ferdî gururun tekemmülü için nefse itimat tam rasyonel şeklini almalıdır. Bunun aksine olarak bilgisizlikle müterafik bir gurur, hedefimizi teşkil edemeyeceği gibi bunun adına cehalet demek daha doğru olur. Bizim dediğimiz gurur, bilgiye istinat eden ve fakat mahviyetle yürüyen, tevazule inkişaf eden bir gururdur. Ferdî gururdan kastımız da bu şekilde tecelli eden gururdur. Burada milli gururla şahsi ve ferdî gurur arasında ufak bir fark göze çarpmaktadır. Ferdî gururda tezahür yoktur. Milli gurur biraz daha mütezahürdür. Çünkü bu gurur amme adına, bir milletin şahsiyeti adına duyulan gururdur. Bu itibarla benliğini yüksek görmek, azmi iradesi kuvvetli olanların sarıh haklarıdır. Böyle derin bir kıskançlıkla muhafaza edilen gurur onun saliklerini hayatta mutlak olarak yükseltecek ve bu gururiyle yaşatacaktır. İşte izaha çalıştığımız gurur budur.

Dedi Kodu

Yazan : Basri Üzel

İleri cemiyetlerde o cemiyetin icaplarını her fert benimsemiştir. Cemiyet içinde o cemiyet adına borçlu bulunduğu vazife ve mecburiyetleri herkes müdriktir. Esasen cemiyet, insan varlıklarının ifadesinden başka bir şey değildir. Bu varlık ise bizzat şahısların kendisidir. Şu halde cemiyetin var olabilmesi ferdin kendi varlığı adına uhdesine düşen ödevleri kavramayı, benimsemişi ve o cemiyetin nizamlarına uygun olarak yapmak istemesiyle ve yapmasıyla mümkün olabilecek demektir. Daha açık ifade tarzıyla cemiyetin yaşaması ve müstakirren yekdiğerine müteakabil emniyet ve itimat havası içinde karşılıklı vazife ve mecburiyetleri cemiyet namına en uygun şekilde yapmalarıyla mümkündür. Bir memur üzerine aldığı ödevi yapmakla cemiyetteki hizmetini yapmış olur. Bir bakkal cemiyetin yaşama şartları üzerinde müessir olan zaruri maddeleri tedarik ederek cemiyetin fertlerine dağıtmakla vazife hissesini yapmış sayılır. Nihayet bir asker hudut boyunda nöbetini beklerken cemiyetin bekası yolunda ödevini yapmağa koyulmuş demektir.

Şu ifade tarzına göre bir varlığın, bir topluluğun tam ifadesi olarak görünen cemiyetlerde fertlere düşen vazife cemiyete karşı yüklendiği ödevi tam olarak ifa etmesi şeklinde görünmektedir.

Her fert üzerine aldığı ödevi bu vaziyet içinde mütalâa ettiği takdirde anlaşılması müşkül hiç bir mesele kalmaz. İleri cemiyetlerde bu kaidelerin tam tatbiki göze çarpar. Cemiyet nizamı fertleri arasında tam ve kâmil bir dayanışma esasından hız alan salim bir hava içinde ancak tatbik sahası bulabilir. Müteakabil itimat havası seyrini değiştirirse cemiyet içinde yıkılmağa namzet

sayılır. Cemiyetin temeli tesanüttür, dayanışmadır. Muttasıl biri diğerini yıkmağa çalışan kuvvetler her halde birlikte yıkılmağa mahkûmdur. Biz bunun açık ifadesine dedi kodu diyoruz. İleri cemiyetlerde kollektif görüş vardır. Bütün dimağların enerjik vasfı aynı gaye ve aynı maksat etrafında toplanır. Nihayet bu toplanıştır ki, cemiyetin benliğinde bızını alır ve kuvvet bulur. Bundan ötürü dedi kodu ruhile malûl olan fertleri cemiyet dışında görmek ve bu karakteri taşıyan fertleri cemiyetin safrası olarak tanımak ve bu safrayı tevlit eden cemiyet uzuvlarını ameliyeye tabi tutarak hareketlerinin felce uğratmak cemiyet adına lâzım ve zaruridir. Saf ve bakir muhitlerde saçılan fena verimli telkinler zamanında dezenfeksiyona tabi tutulmazsa suratle üremek ve yayılmak imkânları verilmiş olacaktır. Bu bakımdan karakter zafı gösteren dedi kodu ruhlu kimseleri asla af etmemelidir.

Gelmeni istiyorum

Gözlerimde kanlı yaş dudağımda niyazlar,
Nerden gelmiyorsun geçti bir sürü yazlar..
Ne zaman seni ansam ruhum dimağım sızlar,
O kadar zalim olma yetişir ayrılık gel...

Karanlık gecelerde kollarımda çırpındın;
Kalbimi aşka boğan ufalmış bir yıldızdın.
Benliğime hız veren arzu veren bir kızdın;
Bekliyorum seni gel kim olabilir engel.

Aysız olsun karanlık olsun bütün etrafın,
Sen yine sessizce gel kalbinde eski zafın,,
Canlanıyor içimde ilk günkü itirafın,
Elinde ateş varsa kalbine devirde gel...

F. Ruacan

Küçük Faziletler

F. Ruacan

Savoir—Vivre'den

Faziletlere verilen bu sıfat göstermiş oldukları şekilden dolayıdır. Bir söz bir jest, bir bakış ilâh.. Gibi. Nereden geldiklerine dikkat edilecek olursa çok asil oldukları meydana çıkar. İnsan küçük faziletleri sayesinde faziletkâr olur. Küçük faziletler hayatın her gününde değil her anında her saatında aynı hal ve şekilde tezahür ederler. Onsuz cemiyetler can sıkıcı ve tatsızdır. Onsuz sükûnet ve selâmet mümkün değildir. Onlara açık olmıyan kalbler bedbahttırlar. Ana, baba, kardeş, bacı herkeste az çok fazilet vardır. Aynı çatı altında yaşayanlardan bir ferdin noksan faziletli oluşu kopacak kavgayı gayrı kabili içtinap kılar. Faziletleri tasnif etmek zordur. Fakat ilk sırada başkalarının hatalarını affeden diğerlerinin koruyucusu olan fazilet münakaşa kabul etmez bir şekilde nazarlarımıza çarpar. Şefkat aciz ve bedbahtların kederlerini hafifletir. Bu yakınlık neşesi toplulukta saadeti idame ettirir; nice insanları birbirine bağlar, iyi düşünceleri ve düşüncelileri birleştirir. Bu şefkat hissi nice zillet sıkıntısıyla ızdırap çekenlerin acılarını dindirir. Kendilerine fenalık geleceğini bilseler bile iyilik yapmaktan çekinmez bunalmış olanlara yol gösterir, onları teselli ederler. Küçük faziletler isterlerki, bir gayri memnuniyeti elemi, hiddeti içimizde saklıyalım. Bize karşı hürmetsiz ve laubali olanlara karşı hiç bir şey görmemiş gibi davranalım. Ruhumuzda fırtınalar koparken yüzümüzde sükûneti muhafaza edelim. Kalbimiz yanarken sözlerimizde ölçü ve itidal olsun içimizde bağırarak ve döğüşmek arzusu şahlanırken sükûneti muhafaza edelim.

Sosyete de içi boş dıştan gösterişli olanlara karşı alacağımız durumlarda bize rehberlik etsinler. Bizi düşüncesiz bir söz söylemekten, kalb kırabilecek bir hareketten vikaye etsinler. Vaktimizi ayarlamayı gösterebilirler, öyleki söz verdiğimiz yere istenilen saattan bir dakika bile geç gitmiyelim. Bütün şu saydıklarımız ehemmiyetsiz şeylerdir demiyelim. İhtiyat haline gelirse başkaları için tahammül edilmez bir hal alırlar. Mükemmel bir insan olmak istiyorsak bu küçük vazifelerden kaçınmıyalım.

Halkevinin Mart ve Nisan çalışmaları

8, 9, 11 Mart geceleri güzel sanatlar şubesi orkestrası konserler verdi.

Halkevi sinemasında 14 Mart'tan itibaren Nisan sonuna kadar devamlı surette filimler gösterildi. Spor koluna mensup gençler 16 Mart'ta bir dağ gezisi yaptılar.

17 Mart'ta Doçent Arif Hikmet Pınaroglu tarafından devletin iktisadi sahadaki müdahalesi mevzuu bir konferans verildi. 22 Mart'ta resim sergisi açıldı.

26 Mart'ta İçel mebusu ve Ankara Halkevi Reisi Ferit Celâl Güven'in Cumhuriyet meydanında verdiği konferansta on bini mütevaciz halkın iştiraki temin edildi.

1 Nisan'da ikinci İnönü zaferinin yıl dönümü parlak merasimle tes'it edildi. Gece bir konferansı müteakip İstiklâl piyesi temsil edildi. 6 Nisan'da köycüler kolu Çırakman'a bir köy gezisi yaptı.

9 Nisan'da mimar Sinan ihtifali yapıldı. Halkevi reisi Osman Cudi Gürsoy tarafından Sinan'ın hayat ve eserleri hakkında bir konferans verildi.

22 Nisan'da Milli Şef'in Halkevimize armağanı olan fotoğrafının şeref mevkiine konulması töreni yapıldı.

23 Nisan'da çocuk bayramı müsasebetiyle Alanos köyüne bir gezi yapıldı. Konferanslar verildi.

24 Nisan'da Parazitolog Nevzat Özdil tarafından parazitlerin hayatı mevzuu bir konferans verildi.

Çocuk haftası münasebetiyle Emin Hekimgil, Faruk Togay, Osman Cudi Gürsoy tarafından 23, 24, 25 Nisan'da konferanslar verildi. 26 Nisan'da mavi yıldırım piyesi tesil edildi.

27 Nisan'da sporcular şerefine 150 kişilik bir çay toplantısı yapılarak millî oyunlar, spor hasbihalleri, kukla oyunları yapıldı.

İki ay içinde Halkevimiz bandosu beş defa memleket hastane sine gönderilerek hastalara konserler verildi. Bu müddet içinde 15 defa hoparlörlerle folklor neşriyatı yapıldı. İki ay içinde Sosyal Yardım şubesi fakirlere bin kiloya yakın ekmek tevzi ettiği gibi 200 hastanın münayenesile reçetelerini Halkevi hesabına yaptırdı. Bir çok fakir çocuklara elbise yaptırıldı. Halkevi kitap sarayından bine yakın yurddaş istifade etti. İdare heyeti haftalık içtimalarını muntazaman yaptığı gibi komitelerde devamlı surette çalıştılar.

Daktilo kursunun imtihanları yapıldı. Almanca dersleri kursu Mart sonuna kadar çalıştı. Piyano derslerine devam edildi.

İÇİNDEKİLER

Milli Hakimiyet bayramı	Emin Hekimgil	2
Sanatkâr ve memur	Vefik Altuğ	6
Köy kanununda köylüyü ilgilendiren sağlık işleri	Dr. S. Güvenç	10
Sahil kızına [Şiir]	Ş. Raif Ecevit	15
Erbaa gölü	Vefki Ertür	17
Milli gurur	Basri Üzel	21
Dana burnu	Zühtü Baysal	23
Ferdî gurur	Basri Üzel	26
Dedi kodu	» »	27
Gelmene istiyorum [Şiir]	F. Ruacan	29
Küçük faziletler	» »	30
Halkevi haberleri		31

İmtiyaz sahibi : Osman Cudî Gürsoy

Samsun Halkevi Reisi

Neşriyat müdürü : Ziya Karamuk

Müracaatlar : Samsun Halkevi

19 Mayıs Mecmuası adresine yapılmalıdır

10 Kuruş

Vilâyet M. - Samsun

Halkevleri Dergileri

Halkevinin adı	Derginin adı	Kaç günde bir çıktığı
Ankara	Ülkü	Aylık
Adana	Görüşler	»
Afyon	Taşpınar	»
Amasya	Yeşil ırmak	»
Antalya	Türk Akdeniz	İki aylık
Artvin	Çoruh	İki ayda bir
Bafra	Altın yaprak	Aylık
Balıkesir	Kaynak	»
Bursa	Uludağ	Üç ayda bir
Burdur	Burdur	Aylık
Denizli	İnanç	»
Diyarbakır	Karacadağ	»
Elâzığ	Altan	»
Eminönü	Yeni Türk	»
Eminönü	Halk bilgisi haberleri	İki ayda bir
Eskişehir	Halkevi	»
Gireson	Aksu	»
İsparta	Ün	»
İzmir	Fikirler	Onbeş günlük
Kayseri	Erciyes	İki ayda bir
Kars	Doğuş	Aylık
Konya	Konya	»
Manisa	Gediz	»
Mersin	İçel	»
Merzifon	Taşan	»
Milâs	Yeni Milâs	»
Muğla	Muğla	»
Niğde	Akpınar	»
Niksar	Ülker	»
Samsun	19 Mayıs	İki aylık
Sinop	Dıranaz	»
Sivas	4 Eylül	»
Trabzon	İnan	»
Yozgat	Bozok	Onbeş günde bir
Zonguldak	Kara Elmas	Üç ayda bir

Bu Dergileri okuyunuz.